

mox dicemus; quae vero Gonetus citat, nempe efficacissima, hic statim expediri possunt. Testimonium 1um ex l. De corrept. et gr. c. 6: «Apostolos debemus intelligere electos per misericordiam, Iudam per iudicium; illos ergo elegit ad obtainendum regnum suum, istum ad effundendum sanguinem suum.» Sermo evidenter hic est de electione ad apostolatum et ad omnes gratias usque ad obtainendum regnum coelorum. Ceterum quis umquam catholicus negavit electionem ad regnum coelorum fieri per misericordiam, sive gloria praedestinata sit ante sive post praevisa merita gratiae? Numquid porro Iudam etiam dicent electum ad effundendum sanguinem Christi ante praevisum demeritum prodictionis? «Aliquos vero ad malum divina potestate praedestinatos esse, non solum non credimus, sed etiam, si sunt qui tantum malum credere velint, cum omni detestatione illis anathema dicimus.» Testimonium 2um ex l. De grat. et lib. arbit. c. 9: «cum posset dicere Apostolus: stipendium iustitiae vita aeterna, maluit dicere: gratia autem Dei vita aeterna (Rom. VI. 23.); ut hinc intelligeremus, non pro meritis nostris Deum nos ad aeternam vitam, sed pro sua miseratione perducere.» Res est per se clara, et si in citandis verbis Augustini perrexisset paulo ulterius, etiam caecus vidisset, hic agi non tam de praedestinatione quam de executione, in qua merita supernaturalia affirmantur et sola naturalia negantur; prosequitur enim s. Augustinus: «numquid non corona bonis operibus redditur? Sed quia ipsa bona opera ille in bonis operatur.... ne sibi tribuendo quod bene operantur, de bonis tamquam suis extollantur operibus.» Testimonium 3um et ultimum citat Gonetus velut Augustini ex c. 28 «Soliloquiorum animae ad Deum,» in quo sermo est de tota praedestinationis serie, cui sane nulla praesupponuntur merita. Sed non est necesse verba referre, cum quaestio nobis sit de sententia Augustini, non vero auctoris anonymi, qui haec Soliloquia scripsit non ante saec. XIII. post editum cap. «*Damnamus*» Concilii Later. IV anno 1215. (cf. Soliloq. c. 32.). His levissimis praetermissis respondebimus potius ad duplex argumentum, quod ab aliis theologis duci solet ex

doctrina Augustini de «massa damnata,» et ex eius appellatione ad gratuitam praedestinationem parvolorum. Ad hoc ultimum quod spectat, Augustinus numquam inducit exemplum parvolorum, ut ostendat modum praedestinationis adulorum ad gloriam per se spectatam. Quoties eo exemplo utitur, directe agit de gratuita collatione gratiae baptismi, et per hanc regni coelorum nullis praecedentibus meritis parvolorum; atque hinc concludit gratuitam vocationem et collationem gratiae pro adultis. Loquitur ergo de ordine executionis, ubi certum est, vitam aeternam tribui adultis ut coronam iustitiae pro meritis supernaturalibus; ac propterea exemplum infantium non potest valere, neque adhibetur ab Augustino nisi ad declarandam gratuitatem gratiae tum in collatione tum hoc ipso etiam in praedestinatione. «Ex ore quippe infantium et lactentium suam (Deus) perficit laudem, ut quod in his videmus, quorum liberationem bona eorum merita nulla praecedunt, et in his quorum damnationem utrisque communia originalia sola praecedunt, hoc et in maioribus fieri nequaquam omnino cunctemur; id est non putantes, vel secundum sua merita gratiam cuiquam dari, vel nisi suis meritis quemquam puniri.» Don. persev. n. 25. In eundem sensum constanter loquitur Augustinus ep. 186. n. 12; De pecc. merit. et remiss. l. I. n. 29. 30; Contr. duas epp. Pelagian. l. II. n. 11. sqq.; Contr. Iul. l. IV. n. 45; De don. persev. n. 21. 27. 28.; Op. Imperfect. l. I. n. 38.

Ad argumentum alterum sufficit exposuisse doctrinam Augustini de «discretione a massa damnata,» ut intelligatur, ibi semper agi aequo modo tum de collatione tum de praedestinatione gratiae, vel gratiae simul et gloriae, et de tota serie gratiarum in complexu a primo initio usque ad perseverantiam et gloriam. *Massa* vel aliquando *conspersio damnata* h. e. rea damnationis dicuntur ab Augustino omnes infecti peccato vel originali vel personali (desumpto nomine ex Rom. IX. 21.). Unde repugnat, ut ab hac massa quispiam liberetur nisi misericordia indebita; non enim potest liberari nisi per gratiam, quae est principium omnis meriti in via salutis. Duplex vero consideratur discretio ab illa *massa*

damnationis, una temporaria eorum, qui iterum suis peccatis in eam relabuntur; alia completa eorum, qui perseverant usque in finem. « Vocati fuerant, et vocantem secuti, ex impiis iustificati et per lavacrum regenerationis renovati.... Vera sunt haec, secundum haec omnia ex nobis erant; verumtamen secundum aliam quandam discretionem non erant ex nobis, nam si fuissent ex nobis, mansissent utique nobiscum » Don. persev. n. 21. Iam queso cum praedestinatione ad gloriam ante praevisa merita supernatura quid habet commune haec doctrina penes omnes catholicos certissima, quod nemo a statu peccati et reatu damnationis eruitur nisi indebita misericordia et gratia Dei? et quod si tota series beneficiorum Dei in praedestinatis consideretur, nec initium nec progressus et perseverantia potest cum Pelagianis et Semipelagianis constitui in meritis humanis; cum non bonum sed malum meritum praecedat, et subsequentia merita ipsa sint dona Dei per gratiam. « Nam quis nos, nisi qui venit quaerere et salvare quod perierat, ab illa perditionis massa et concretione discernit?... Quis enim te discernit? Ubi si dixerit homo: fides mea, voluntas mea, bonum opus meum; respondetur ei: quid enim habes, quod non accepisti; si autem accepisti, quid gloria ris, quasi non acceperis? Hoc utique totum ideo, non ut homo non glorietur, sed ut qui gloriatur, in Domino gloriatur... Non quia opera frustrantur, cum Deus reddat unicuique secundum opera eius.... sed quia opera ex gratia, non ex operibus gratia.... nec ipsa fides esset in nobis, nisi Deus unicuique partiretur mensuram fidei » Aug. Ep. 186. ad Paulin. n. 4; cf. ep. 196. n. 21. 22; Enchirid. c. 99.

3º Singula testimonia quae ex Augustino obiici solent vel possunt, non est nobis animus examinare. Sed ut ex principiis hactenus expositis modus facillimus intelligatur verae interpretationis, speciminis gratia placet periculum facere in testimonio celebri ex l. De corrept. et gratia c. 7. n. 13, quod pro sententia adversa omnium clarissimum, in nostra difficillimum existimari solet. « Quicumque ergo ab illa originali damnatione ista divinae gratiae largitate discreti sunt, non est dubium, quod et procuratur eis audi-

dum evangelium, et cum audiant credunt, et in fide quae per dilectionem operatur, usque in finem perseverant; et si quando exorbitant, correpti emendantur, et quidam eorum etsi ab hominibus non corripiantur, in viam quam reliquerant, redeunt; et nonnulli accepta gratia in qualibet aetate periculis huius vitae mortis celeritate subtrahuntur. Haec enim omnia operatur in eis, qui vasa misericordiae operatus est eos, qui et elegit eos in Filio suo ante constitutionem mundi per electionem gratiae; si autem gratia, iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia. Non enim sic sunt vocati, ut non essent electi; propter quod dictum est, multi enim vocati, pauci electi; sed quoniam secundum propositum vocati sunt, profecto et electi sunt per electionem, ut dictum est, gratiae, non praecedentium meritorum suorum, quia gratia illis est omne meritum. »

Iam iuxta regulas superius descriptas examinetur sensus huius testimonii, quod ut dixi, ceteris clarius favere videtur adversariis. Imprimis in toto contextu numquam consideratur gloria per se et seorsim spectata; unde etiam nulla est mentio ordinis inter praedestinationem gloriae et praedestinationem gratiae (cf. regulas a. b.). Sed spectatur tota series praedestinationis in aeterna praescientia et praeparatione Dei: « qui gratiae largitate discreti sunt, » « elegit eos ante mundi constitutionem. » Ulterius sicut effectus ab aeterno praesciti sunt et praeparati (1), ita infallibiliter consequuntur in executione temporaria: « non est dubium,

(1) Praescientiam quam Augustinus intelligit in praedestinatione, clarius explicat in loco omnino parallelo (in Io. tract. 45. n. 13.). « Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Hanc vocem non negligit proprius, non audit alienus; nam et ille (Christus) hoc ei (omni credenti) praedicat, ut perseveret apud ipsum usque in finem; sed non apud eum perseverando non audit hanc vocem... Si de his est, qui praedestinati sunt, et errorem ipsius Deus praescivit et conversionem futuram; si aberravit, redit ut audiat illam vocem pastoris et sequatur dicentem: qui perseveraverit etc. Bona vox, vera, pastoralis, ipsa est vox salutis in tabernaculis iustorum... Tentatio accidit, persevera usque in finem, quia tentatio non perseverat usque in finem. Usque in quem finem perseverabis? quousque finias viam... Quando enim finiatur via, nescis, sed tamen scit ille » etc.

quod et procuratur eis audiendum evangelium etc. » (cf. regulam d.). Quinam sit ordo in illa discretione per gratiae largitatem complexe spectata; utrum antecedenter praedestinet Deus ad coronam et consequenter ad merita, an potius ordine inverso, Augustinus verbis quidem citatis non declarat; si vero ex principiis eius aliunde compertis hoc quaeratur, apparet quid dicendum sit, ex demonstratis initio huius theseos, et apparet clarissime ex consequentibus in hoc ipso loco, quem interpretamur. Ad interrogationem enim, quare aliqui aliquamdiu bene viventes non sint electi, non respondet, ut nostri adversarii: quia electio ad gloriam facta est antecedente voluntate, et ideo se id nescire; sed respondet, ideo non esse illos inter electos, quia « Deus novit eos perseverantiam non habere, et praescit esse casuros. » Ad quaestionem contra, quare Deus eis perseverantiam non dederit, cum profecto absolute volendo id potuisse, non respondet, quia eos antecedenter non praedestinavit ad vitam; sed si hoc, inquit, a me quaeratur, « me ignorare respondeo » (cf. regulam d.). Porro electio haec plene spectata h. e. ab electione ad primam gratiam usque ad electionem ad perseverantiam et gloriam, utique nulla habet opera antecedentia, quae esse non possent nisi naturalia; nam opera supernaturalia, ut expresse declaratur, sunt ipsam in serie praedestinatorum effectuum: « per electionem gratiae, non praecedentium meritorum suorum, quia gratia illis est omne meritum. » Haec vero operum naturalium exclusio, a quibus pendeat saltem initialiter praedestinatio et donatio, scopus est princeps totius huius loci (cf. regulam c.). Simili plane modo principia posita applicari possunt ac debent ad solvendas difficultates, quae ex s. Augustini aliis textibus promoveri consueverunt. (Vide Tricassin. in Opere de Praedest.).

Quam sit difficile demonstrare, doctrinam de praedestinatione gloriae ante praevisa merita gratiae ex Augustini placitis esse, exemplo est magnus Petavius. Per plura continenter capita hanc telam texuit et retexuit l. IX. de Deo c. 6. seqq. Iam statim in ingressu c. 6. n. 1. non satis discerit duo haec, *primum* quod Deus praedestinet gloriam certis

hominibus, omnibus scilicet salvandis, voluntate antecedente praevisionem meritorum, qua praedestinatione posita iisdem demum merita et gratias efficaces praedestinet; *alterum* quod Deus « ad gloriam ob merita decernendam nullis adductus est meritis ». Illud prius de quo solo inter catholicos potest esse disputatio, Petavius nullo modo demonstravit esse ex Augustini sententia; hoc alterum nemo nisi absurde negaret (1). Quis enim fingat, ad decernendam collationem gloriae ob merita Deum adductum esse aliis quibusdam salvandorum meritis (2)? Solum posset dici Deus meritis Christi Redemptoris adductus ad gloriam decernendam ob merita hominum salvandorum, de quo Christi merito hic non agitur.

Praeterea Petavius quasi facti poenitens inde a cap. 12º ipsem concedit et tuetur, Augustinum non gloriam per se spectatam sed gratiam simul et gloriam designare ut terminum praedestinationis, ubi eam negat factam ex ulla meritis praedestinatorum. Ac tandem plane fatetur: « ex Augustini sententia verius putamus, gloriam non praecise absoluteque, sed tamquam praemium atque ex meritis, quae certo futura praescivit, pendentem et cum illis ordinatam destinasse Deum » l. IX. c. 15. n. 1. At enim Augustinum non raro considerata tota serie effectuum praedestinatorum, hanc a nullo merito pendere adversus Pelagianos et Semipelagianos docuisse, nemo nostrum dubitat; inde vero con-

(1) Optime haec duo distinguit Card. Toletus in l. q. 23. a. 5. conclus. 2º. « Si vero rationem petas proximam, quare hunc elegit, non illum; dico, quia in illo opera bona, in hoc mala praevidit. At si rursus: quare propter bona opera eligit, propter mala reprobatur? dico, quia sic voluit et statuit; tamquam ergo iustus facit... Vide supremam rationem divinam voluntatem liberam; vide proximam opera bona vel mala praevisa. »

(2) Ab hac confusione duplicis quaestions diversae etiam Suarez (l. I. c. 8. n. 26.) aliisque non sunt immunes, ac si hoc, quod Deus nullis meritis adductus est ad gloriam tamquam praemium nostrorum meritorum decernendam, esset iam praedestinatio ante praevisa merita. Imo contrarium plane est inferendum; qui enim nullis permotus meritis sed solo suo beneplacito vult dare coronam sub conditione legitimi certaminis, hoc ipso coronam non praedestinat absolute nisi supposito legitimo certamine.

sequi, quod s. doctor gloriam per se spectatam, voluntate antecedente praevisionem meritorum praedestinata esse putaverit, negamus, et Petavius ipse tandem negare videtur, cum concedit minus consentire cum Augustino, « qui decerni a Deo gloriam absolute hoc est cum nulla meritorum serie connexam et contextam arbitrantur » l. c.

THESS LXIV.

De sententia s. Thomae circa praedestinationem gloriae per se et seorsum spectatam.

« Quamvis praedestinatio, quatenus complete spectata est *ratio transmissionis in finem vitae aeternae*, iuxta s. Thomam imo iuxta doctrinam catholicam nulla possit supponere merita antecedentia; ex ipsa tamen s. Thomae doctrina dicitur, praedestinationem ad gloriam per se et seorsum spectatam esse ex voluntate Dei consequente, quae supponat merita supernatura ratione tamquam rationem praedestinationis ad gloriam vitae aeternae. »

Haec nostra thesis sicut et praecedens per se hermeneutica est; plurimum tamen conferet non solum ad historiam theologiae, sed etiam ad ipsam doctrinam dogmaticam collustrandam. Quamvis in hoc quem indicavimus, sensu s. Thomae defendendo auctores habeamus gravissimos, inter quos nomino Gregorium de Valentia in l. q. 23. punto 4. §. 5; Gamachaeum veteris Sorbonae insignem theologum in h. l. S. Th. c. 7; Petrum de Comitibus Augustinensem de Praedest. et Reprob. disp. 3. a. 8; modum tamen ac normam interpretationis nostrae non aliunde quam ex scriptis ipsius Angelici doctoris adsciscemus. Eadem fere ac in eruendo vero sensu Augustini sequentes methodum, proponemus etiam hic primum claram auctoris doctrinam, cui nostra interpretatio obscuriorum locorum innititur; deinde singillatim examinabimus illas sententias, ex quibus doctrina contraria consequi videri posset.

I. Doctrina clarissima et nulli ambiguitati obnoxia in scriptis s. doctoris haec est.

1º S. Thomas praedestinationem simpliciter dictam num-

quam intellexit praedestinationem gloriae per se spectatam, sed constanter praedestinationem omnium effectuum in complexu a prima gratia usque ad salutem completam; ut ipse met diserte declarat. Ita complete sumptam praedestinationem considerat in tota quaestione 23. P. I, ut patet imprimis ex ipsa definitione: « ratio (in mente divina) transmissionis creaturae rationalis in finem vitae aeternae nominatur praedestinatio » (a. 1. cf. a. 2.). Idem clarissime exprimit verbis disertis: « praedestinatio importat respectum ad gratiam ut causa ad effectum » (a. 2. ad 4.); « praedestinatio includit voluntatem conferendi gratiam et gloriam » (a. 4.); « sub ordine praedestinationis eadit, quidquid hominem promovet ad salutem » (a. 8. cf. a. 3. ad 2, et totum a. 5). Eodem modo de praedestinatione complete spectata agit de Verit. q. 6; contr. Gent. l. III. c. 163; l. dist. 40. et 41. Hoc sensu accepta praedestinatione, negat utique et negant omnes catholici esse aliquam eius causam meritoriam ex parte nostra, propter rationem saepe iam a nobis declaratam, quia huiusmodi causa deberet esse meritum extra seriem donorum praedestinatorum, adeoque meritum naturale et non supernaturale ex gratia, quod sapiunt Pelagiani et eorum reliquiae Massilienses.

2º Quoties vero Angelicus considerat praedestinationem ad gloriam per se et in comparatione cum praedestinatione ad gratiam, toties affirmit, praedestinari gloriam utpote mercedem et coronam consequenter ad merita praevisa; hancque doctrinam non modo proponit, sed etiam argumentis probat in commentario in Rom. VIII. verbis, quae descripsimus th. LVII. n. 4. Locum huic parallelum habet in Eph. I. lect. I. (p. 92. ed. de Rubeis). « Sciendum est, quod effectus sunt ratio voluntatis divinae ex parte voliti (intellige iuxta dicta p. 608. 609.); ita scilicet, quod effectus prior sit ratio ulterioris; sed tamen cum venitur ad primum effectum, non potest ultra assignari aliqua ratio illius effectus, nisi voluntas divina... Ergo secundum hunc modum nec praedestinationis potest ex parte creaturae ratio aliqua assignari, sed solum ex parte Dei. Nam effectus praedestinationis sunt duo scilicet gratia et gloria. Effec-